

Maya Perez Aronsson
831003-1466

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR GLOBALA STUDIER

Kriminella, offer, resurs, börda

Diskurser om "papperslösa" i svenska dagstidningar

Maya Pérez Aronsson
Göteborgs Universitet, Institutionen för Globala Studier
"Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier"
"Bachelor thesis in Global Studies"
Vårterminen 2011
Handledare: Edmé Dominguez

Innehåll

1.	Inledning.....	4
1.2	Syfte	5
1.3	Frågeställning.....	5
1.4	Disposition	5
2	Bakgrund	6
2.1	Migration, ”papperslösa” och mänskliga rättigheter.....	6
2.2	Rådande lagstiftning	7
2.2	Tidigare forskning.....	8
3	Teori	10
3.1	Diskurs	11
3.2	Strukturell diskriminering	11
3.3	”Andrafrifiering” – framställningen av icke-svenskar i texter	13
4	Metod	15
4.1	Metodredogörelse	15
4.2	Avgränsning och urval	17
5	Analys.....	18
	Analystabell.....	19
	Identifierade diskurser.....	20
5.1	Diskurs 1: Papperslösa som kriminella.....	21
5.2	Diskurs 2: Papperslösa som offer	25
5.3	Diskurs 3: Papperslösa som resurs.....	30
5.4	Diskurs 4: Papperslösa som börda	31

Maya Perez Aronsson
831003-1466

6	Reflektioner kring mitt arbete	33
7	Konklusion	38
8	Förslag på fortsatt forskning	39
	Referenslista	40
	Litteratur	40
	Material	42

*Solo voy con mi pena, sola va mi condena,
correr es mi destino, por no llevar papel...
...me dicen el clandestino, yo soy el quiebra ley...¹*

1. Inledning

”Vissa av oss åtnjuter den nya rörelsefriheten *sans papiers*. Vissa andra tillåts av samma orsaker inte stanna kvar där de befinner sig.”²

Citatet är skrivet av den polske sociologen Zygmunt Bauman och behandlar temat ”turister och vagabonder” i boken *Globalisering*. Bauman menar att även om vi i dagens samhälle rör på oss mer än någonsin, och även om gränser till synes suddats ut och det är lättare än någonsin att resa, är det bara vissa av oss som åtnjuter detta privilegium. Vid världens passkontroller skiljs människor från varandra, de ”för vilkas bekvämlighet och reselättnader visumen har tagits bort, från de som borde stanna där de är – de som inte borde resa överhuvudtaget”.³ Det finns en skiljelinje mellan dem som av Bauman kallas turister och vagabonder; turister är de som reser för att de vill medan vagabonder är de som reser för att de måste, ”vagabonder är resenärer som förvägrats rätten att bli turister. De får varken stanna där de befinner sig (det finns ingen plats som garanterar varaktighet, ett slut på den oönskade mobiliteten) eller söka efter någon bättre plats att vara på”.⁴ Bauman menar att det vi idag hyllar som globalisering, denna kosmopolitiska värld där statsgränser sjunker undan och vi (med röda europeiska pass) kan röra oss friare än någonsin, är anpassad efter turistens drömmar och behov. Samtidigt så växer sig murar i form av immigrationskontroller och medborgarlagar högre och starkare för dem som kommer från ”fel” kontinent eller ”fel” land, för dem med ”fel” färg på passet (huden eller håret), för dem med ”fel” namn eller religion, eller för de utan papper helt och hållet.⁵

Det är Baumans vagabonder, de som vi i Sverige kallar papperslösa invandrare, gömda flyktingar, irreguljära immigranter, som är ämnet för denna uppsats. Enligt Läkare i Världen

¹ Manu Chao, 1998: *Clandestino*. Från albumet: *Clandestino, esperando la ultima ola*.

Översättning: ”Ensam bär jag på min sorg, ensam står min dom. Flykten är mitt öde då jag inte har några papper. Dom kallar mig ’den underjordiske’, jag är en lagbrytare”

² Bauman, Zygmunt, 2000: *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur. Sid 83

³ Ibid: sid 83

⁴ Ibid: sid 88

⁵ Ibid: sid 84, 88

levde det år 2009 mellan 10 000 och 35 000 ”papperslösa” i Sverige (även om denna siffra av förståeliga skäl är mycket svår att fastställa).⁶ Detta är en mycket ”osynlig” grupp, utan större tillgång på medialt utrymme även om nyheter eller debatter rörande dem då och då blossar upp i svenskt media. Och samtidigt spelar just media en nyckelroll i skapandet och reproducerandet av bilderna av ”vi” och ”dom”, ”turisten” och ”vagabonden”, ”den laglydige medborgaren” och ”den illegala invandraren”.⁷ Hur de berörda människorna, de papperslösa, gömda, illegala eller irreguljära immigranterna framställs i just media står i fokus för denna uppsats.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att studera hur de ”papperslösa” beskrivs och framställs i svenska dagstidningar.

1.3 Frågeställning

- Vilken problembild (orsak, lösning) kring papperslösa målas upp i dagspressen?
- Vilka identitetskonstruktioner görs i texter om papperslösa i dagspressen?
- Vilka diskurser genomsyrar framställningen av papperslösa i dagspressen?

1.4 Disposition

Detta arbete inleds med att ämnet presenteras i form av bakgrund, problemformulering och litteratur, teori och metod, där rådande kunskapsläge kartläggs och undersöks. Därefter kommer själva analysdelen och de resultat jag kommit fram till i min undersökning. Avslutningsvis kommer en diskussionsdel där mina resultat diskuteras i förhållande till tidigare forskning och teori.

⁶ Läkare i Världen, 2009: *Fakta om Papperslösa*.

⁷Nohrstedt, Stig Arne och Camauër, Leonor, 2006: Introduktion, sid 9-34 i S-A Nohrstedt & L. Camauër: *Mediernas vi och dem. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:21.

2 Bakgrund

2.1 Migration, ”papperslösa” och mänskliga rättigheter

I alla tider har människor flyttat mellan länder och platser av diverse olika anledningar. Det kan vara som en konsekvens av naturkatastrofer, krig, drömmen om ett nytt och bättre liv, etc, men det har aldrig skett i en så stor utsträckning som idag. IOM (International Organisation of Migration) kallar migration för ”one of the defining global issues of the early twenty-first century”, och enligt dem så är var 35:e människa idag en internationell migrant.⁸ De senaste åren har dessutom andelen migranter som saknar legal status ökat i Europa, och IOM och Läkare utan Gränser uppskattar att mellan 120 000 och 500 000 människor kommer in i EU varje år utan nödvändiga papper.⁹ Som tidigare påpekats levde det enligt Läkare i Världen mellan 10 000 och 35 000 ”papperslösa invandrare” i Sverige 2009.¹⁰ Denna siffra är dock mycket svår att fastställa, dels då detta är en grupp som aktivt håller sig undan för myndigheter, dels då inga konkreta studier har gjorts för att mäta antalet illegala invandrare som gömmer sig i Sverige.¹¹ En papperslös invandrare (irreguljär/illegal immigrant, gömd flykting etc) är en person som vistas i Sverige utan legal status, det vill säga en person som stannat kvar i Sverige efter att man har fått sin asylansökan avslagen, eller att man vistas i Sverige utan att söka asyl (man blir exempelvis papperslös om man föds som barn till en papperslös kvinna).¹² År 2004 lämnades det, enligt Läkare utan Gränser, in 23 161 asylansökningar i Sverige, och samma år fick 4 318 asylsökande permanent uppehållstillstånd samt 372 beviljades flyktingstatus i första instans.¹³

Ett stort problem för dessa ”papperslösa” människor är att många av FN:s mänskliga rättigheter i dagens nationalstatssamhälle är knutna till medborgarskapet. Problematiken som drabbar papperslösa är således att när de förnekas nationellt medborgarskap förnekas de även

⁸ International Organization of Migration: *About Migration*.

⁹ International Organization of Migration: *About Migration*,

Läkare utan gränser, 2005: *Gömnda i Sverige. Utestängda från hälso- och sjukvård*, sid 8

¹⁰ Läkare i Världen, 2009

¹¹ Baghir-Zada, Ramin, 2009: *Illegal aliens and health (care) wants. The Cases of Sweden and the Neatherlands*. Malmö Högskola. Sid 30

¹² Holm, Kajsa, 2010: *Har alla rätt till vård? En idé- och ideologianalys om papperslösa personers rätt till hälso- och sjukvård*. Linköpings Universitet . Sid 5-6,

Baghir-Zada 2009: sid 19-28,

Khosravi ,Shahram, 2006: *Territorialiserad mänsklighet: irreguljära immigranter och det nakna livet*. Sid 283-310 i los Reyes, Paulina: *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:37. sid 283-285,

Läkare utan Gränser 2005: sid 8

¹³ Läkare utan gränser, 2005: sid 8

i förlängningen sina rättigheter, eftersom dessa rättigheter (såsom exempelvis rätten till hälsa och sjukvård) är sammanknutna med medborgarskapet. Detta är fallet i Sverige där papperslösa förnekas rätten till hälsa och sjukvård, då det i Sverige inte finns någon lagstiftning som ger papperslösa rätt till gratis eller subventionerad vård även om de har rätt till akutvård. Detta innebär att papperslösa har rätt att söka hjälp vid akuta behov men att de då får stå för alla kostnader själva, ofta till ett betydligt högre pris än vad en svensk medborgare skulle betala, något som för en papperslösa ofta är finansiellt omöjligt.¹⁴ Detta har kritiserats av Paul Hunt, som skrivit en rapport för FN rörande Sveriges implementering av mänskliga rättigheter i form av tillgången till just hälso- och sjukvård. Hunt menar att även om vissa rättigheter bör vara knutna till medborgarskapet (såsom exempelvis rösträtt) så bör andra, såsom rätten till hälsa, inte vara det.¹⁵ Hunt citerar även the Committee on Economic, Social and Cultural Rights som år 2000 poängterade att “states are under an obligation to respect the right to health by refraining from denying or limiting equal access for all persons, including... asylum-seekers and illegal immigrants, to preventive, curative and palliative health services”.¹⁶

Ämnet rörande papperslösa invandrares rätt till sjukvård är något som i omgångar varit på tapeten i svensk media. På ena sidan står de som hävdar att exempelvis nekad tillgång till sjukvård bryter mot FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som jag citerat ovan, och på andra sidan står de som är rädda att gratis eller subventionerad sjukvård till alla skulle leda till så kallad vårdturism.

2.2 Rådande lagstiftning

Det finns idag i Sverige ett antal lagar som reglerar situationen för papperslösa. Jag kommer att i detta stycke gå igenom några av dem då de bidrar till en ökad förståelse av situationen som diskuteras i de artiklar jag valt att analysera i min studie.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) har alla som befinner sig inom Sveriges gränser rätt till ”omedelbar vård”, dock finns ingen entydig definition till begreppet ”omedelbar

¹⁴ Läkare utan gränser, 2005: sid 9.

Holm, 2010: sid 3.

Hunt, Paul, 2007: *Report of the Special Rapporteur on the Right of Everyone to the Enjoyment of the Highest Attainable Standard of Physical and Mental Health*. sid 12

¹⁵ Hunt, 2007: sid 20

¹⁶ Ibid.

vård”.¹⁷ Papperslösa har således rätt till akutvård men, som nämnt ovan, ej rätt till subventionerad eller fri vård.¹⁸ År 2008 kom lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl (lag 2008:344). Denna lag betonar landstingens skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård åt asylsökande, dock så gäller denna lag ej en ”utlänning som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas, om han eller hon har fyllt 18 år”.¹⁹

År 2008 kom även nya regler för arbetskraftsinvandring som underlättar för arbetsgivare att rekrytera arbetskraft från länder utanför EU. Det är enligt dessa regler upp till arbetsgivarna att bedöma om det finns ett behov av utländsk arbetskraft, och detta är utgångspunkten för handläggandet av uppehålls- och arbetstillstånd.²⁰ Reglerna betonar att anställningsvillkoren ska ”inte vara sämre än vad som gäller enligt de svenska kollektivavtalen eller vad som är praxis inom yrket eller branschen” samt att ”gemenskapsföreträdare ska respekteras”, det vill säga att medborgare inom EU/EES och Schweiz har förtur till arbetstillfällena.²¹ Blir man av med sin anställning kan man förlora sitt uppehållstillstånd om man inte har hittat ett nytt jobb inom tre månader.²²

I mars 2011 presenterades en överenskommelse mellan den sittande regeringen och Miljöpartiet som skall resultera i ett nytt förslag rörande ett eventuellt utvidgande av papperslösa invandrarers rätt till vård i Sverige.²³ I dagsläget pågår en utredning rörande detta, som skall ligga till grund för det nya förslaget, och som förväntas vara klart i maj i år.

2.3 Tidigare forskning

Då syftet i denna studie är att undersöka hur papperslösa invandrare framställs i svensk media har jag sökt efter studier som behandlar både papperslösa samt deras situation i Sverige och texter som allmänt behandlar ämnet invandrare, integration, synen på invandrare samt skapandet av ”den Andra”.

Vad gäller forskningen kring papperslösa och deras situation har jag framförallt läst Maja Sagers avhandling *Everyday Clandistinty. Experiences on the Margins of Citizenship and*

¹⁷ Läkare utan gränser, 2005: sid 9

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande, m fl.

²⁰ Justitiedepartementet, 2008: *Arbetskraftsinvandring*.

²¹ Ibid.

²² Ibid

²³ Mirsch, Helena, 2011: *Regeringen överens med Miljöpartiet om papperslösas rätt till vård*.

Migration Policies,²⁴ Ramin Baghir-Zadas avhandling *Illegal aliens and health (care) wants. The cases of Sweden and the Netherlands*,²⁵ Shahram Khosravis rapport *Territorialiserad mänsklighet: irreguljära immigranter och det nakna livet*,²⁶ samt Kajsa Holms c-uppsats *Har alla rätt till vård? En idé- och ideologianalys av debatten om papperslösa personers rätt till hälso- och sjukvård*.²⁷ Det finns även ett antal andra uppsatser på temat, men jag har inte ansett dem vara relevanta för min studie. Anledningen till detta är att det huvudsakliga innehållet i dessa uppsatser till största del låg vid sidan av temat för denna uppsats.

Samtliga av de ovan nämnda författarna tar upp just den problematik som nämns tidigare rörande det faktum att FN:s mänskliga rättigheter i dagens samhälle är så tätt sammanknutna med medborgarskapet. Shahram Khosravi menar att det finns en paradox i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, nämligen att man erkänner rätten till emigration men inte rätten till immigration, att man lyfter fram allas rätt till en nationalitet men ingenting om staters skyldighet att erbjuda människor en sådan; för att citera Khosravi så är ”medborgarskap – rätten till rättigheter – i sig självt ingen rättighet”.²⁸ Khosravi beskriver detta som att FN:s mänskliga rättigheter i dagens nationalstatssamhälle har territorialiserats och ”reducerats till *medborgarrättigheter*”.²⁹ Maja Sager ser på problemet utifrån ett post-nationalstats-perspektiv och menar att ”papperslösa” hamnar i lucka mellan nationalstaten och dagens transnationella samhälle. Vidare så menar Khosravi att ”föreställningen om vem som är medborgare och anti-medborgare skapas i den diskursiva konstruktionen av ’illegala invandrare’ i den offentliga debatten”, och liknar detta vid Foucaults syn på produktionen av brottslighet som ett sätt att skapa ”normen”. Genom att kalla dessa människor ”illegala” utgör de en samhällsfara, en person som är mindre värd än dess motpol – den laglydige svenske medborgaren.³⁰ Således menar Khosravi att benämningar och språkbruk alltid har etiska och politiska implikationer, och att alla handlingar och ord röranden en individs legala status alltid får politiska konsekvenser.³¹ Detta skulle enligt mig kunna förklara varför ”papperslösa” trots att de, de senaste åren, fått mer uppmärksamhet och medialt utrymme, fortfarande enligt

²⁴ Sager, Maja, 2011: *Everyday Clandistinity. Experiences on the Margins of Citizenship and Migration Policies*. Lund Universitet

²⁵ Baghir-Zada, 2009

²⁶ Khosravi, 2006

²⁷ Holm, 2010.

²⁸ Khosravi, 2006: 306-307

²⁹ Ibid: sid 284

³⁰ Ibid: sid 300

³¹ Ibid: sid 284

Sager bara är ”delvis synliga”.³² Det vill säga, de erkänns som en existerande del av det svenska samhället men inte tillräckligt mycket för att de ska få sina rättigheter erkända. Detta kan visa på vikten av språkanvändning, etiketter och benämningar i den diskursiva konstruktionen av ”de andra”, vilket även det är något som samtliga författare (såväl som Foucault) tar upp. Ramin Baghir-Zada konstaterar att etiketter och benämningar aldrig är neutrala eller existerar utan sitt sammanhang.³³ I Sverige finns ett stort antal benämningar på de människor som jag hittills i denna studie har kallat för ”papperslösa”, såsom ”gömda”, ”gömda flyktingar”, ”illegal invandrare”, ”illegal immigrant”, ”irreguljär immigrant”, etc, och samtliga bidrar de till den diskursiva konstruktionen av ”den Andra”. Angående detta tema menar Khosravi att vi bör använda begreppet ”irreguljära immigranter” istället för ”illegala invandrare”, medan Baghir-Zada föredrar termen ”illegal aliens”. Maja Sager väljer att använda benämningen ”clandestine asylum seekers”, och Kajsa Holm använder sig i sin studie av en kombination av ”irreguljära immigranter” och ”papperslösa personer”. Jag anser att detta är en mycket intressant och viktig diskussion att ta med då man analyserar vilka diskursiva konstruktioner som gör en grupp av människor till ”de Andra”. För egen del har jag i denna studie valt att använda mig av benämningen ”papperslösa”, då det är den termen som framförallt används i de artiklar jag valt analysera, detta för att underlätta analysdiskussionen.

3 Teori

Då fokuset i min analys ligger på hur papperslösa invandrare framställs i svenska dagstidningar, vilken syn på dessa så kallade illegala invandrare som lyfts fram i media och som återspeglas och reproduceras i dessa artiklar, har jag studerat ett antal rapporter och studier som berör detta och strukturell diskriminering av invandrare i det svenska samhället i allmänhet och i svensk media i synnerhet. De rapporter och studier jag framförallt använt mig av har varit Ylva Brunes rapporter *Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistisk om invandrare och flyktingar* och *Den dagliga dosen*, Masoud Kamalis *Ett europeiskt dilemma. Strukturell/institutionell diskriminering*, Leonor Camaüer och Stig Arne Nohrstedts *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* och Ove Sernhedes *Förortens 'hotfulla' unga män. Andrafieringens geografi och behovet av alternativ*

³² Sager, 2011: sid 231

³³ Baghir-Zada, 2009: sid 20-21

till stigmatisering och kriminalisering. Centrala begrepp och teorier i dessa studier är bland annat ”strukturell diskriminering” och ”andrafiering”, som jag kommer att gå igenom närmare nedan.

3.1 Diskurs

Michel Foucault definierar begreppet diskurs som de samhälleliga, underliggande ordningsstrukturer hos vilka den verkliga makten ligger, de bestämmer vad som anses vara ”normalt” och ”onormalt”, ”rätt” och ”fel”, etc.³⁴ Foucault menar vidare att det ligger i maktens struktur att vara förtryckande och att på sätt kontrollera människor, och att man gör detta genom att antingen anspela på eller förstärka rådande diskurser, eller skapa nya.³⁵ Genom att upprätta lagar och regler, oavsett om de är uttryckta i en text eller bara i folks undermedvetna, kontrollerar man människor. Foucault skriver ”alla dessa negativa element – förbud, vägran, censur, förnekanden – som förtryckshypotesen ordnar i en stor central nejsägarmekanism, är faktiskt bara delar som har en lokal och taktiskt roll att spela i skapandet av en diskurs, i en teknik för maktutövning”.³⁶ Det är således lika viktigt vad som sägs/är tillåtet inom en diskurs som vad som inte är det, nämligen det som utelämnas. Foucault tar dessutom upp vikten av tal och språk vid skapandet och upprätthållandet av diskurser, han menar att språket utvecklas där makten utövas ”som medel för dess utövande”.³⁷ Detta kan liknas vid vad som nedan beskrivs som strukturell diskriminering.

3.2 Strukturell diskriminering

I rapporten *Mediernas vi och dem. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* avhandlas ämnet om strukturell diskriminering i svensk media.³⁸ Stig Arne Nohrstedt och Leonor Camauër definierar strukturell diskriminering som ”majoritetssamhällets systematiska handlingar av underordning och stigmatiserande definitioner av vissa etniska, religiösa eller invandrargrupper”, och beskriver detta som regler, normer, rutiner, förhållningssätt, etc, som i praktiken utgör hinder för att alla människor i samhället ska kunna uppnå lika rättigheter och möjligheter.³⁹ Man menar att det i Sverige råder en form av kulturrasism, där stereotypa föreställningar om ”invandrare” och ”svenskars” kulturer formuleras och där man tillskriver

³⁴ Foucault, Michel, 1993: *Diskursens ordning*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

³⁵ Foucault, Michel, 2002: *Sexualitetens historia*. Bokförlaget Daidalos AB. sid 38

³⁶ Foucault, 2002: sid 41

³⁷ Ibid, sid 56

³⁸ Nohrstedt & Camauër, 2006.

³⁹ Ibid: sid 11

de olika grupperna olikartade egenskaper, och att media i sin tur spelar en nyckelroll när det gäller att strukturera och reproduceras dessa bilder.⁴⁰ Detta är även något som fastslås av Ylva Brune, som har studerat den strukturella diskrimineringen av invandrare i nyhetsrapportering. Brune menar att även om nyhetsjournalistikens främsta uppgift är att rapportera om händelser i vårt samhälle och vår omvärld, så bidrar även den till denna strukturella diskriminering genom att den är med och skapar kulturella och nationella identiteter genom sättet de presenterar, strukturerar och skapar mening i verkligheten.⁴¹ I detta kulturella och nationella identitetskapande framträder etniska och kulturella stereotyper, som i nyhetsformatet framställs som realistiska verklighetsåtergivelser, vilket i sin tur starkt bidrar till den strukturella diskrimineringen och ”andrafieringen” av invandrare.

Masoud Kamali berör också ämnet strukturell diskriminering i rapporten *Bortom vi och dem. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, och menar att den strukturella diskrimineringen vanligen leder till en reproduktion av en etnifierad underordning.⁴² Kamali ser (precis som Brune, Nohrstedt och Camauër) detta diskursiva skapande av ”vi” och ”dom” som ett historiskt arv, något som dels är en konsekvens av uppbyggandet av nationalstater och en gemensam nationalstatsidentitet, dels är en kvarleva från en tid då Europa och Västvärlden skapade sin identitet baserat i det kolonialistiska eller imperialistiska mötet med andra kulturer.⁴³ Nohrstedt och Camauër beskriver hur det diskursiva skapandet av en nationell identitet baseras på en dubbel konstruktion ”för det första ett förhärligande av egenskaper som projicerades på den egna nationella gemenskapen och för det andra projicering av negativa egenskaper på dem som ej tillhörde gemenskapen”,⁴⁴ med andra ord skapar vi en bild av oss själva genom att ställa oss i kontrast till andra. Luis Ajagán-Lester håller med om detta och menar att betraktandet av ”de andra” är en viktig del i

⁴⁰ Nohrstedt & Camauër: sid 9-11

⁴¹ Brune, Ylva, 2000: *Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistisk om invandrare och flyktingar*. Delstudie 11/2000. Regeringskansliet UD. Sid 19

⁴² Kamali, Masoud, 2005: *Ett europeiskt dilemma. Strukturell/institutionell diskriminering*. Sid 29-69 i los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud: *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Statens offentliga utredningar SOU 2005:41. Sid 32

⁴³ Brune 2000: sid 20.

Kamali 2005: sid 37

Nohrstedt & Camauër, 2006: sid 15

⁴⁴ Nohrstedt & Camauër, 2006: sid 15

skapandet av våra världsbilder, och att ”vi-känslan, i etniska termer uppstår genom att vi tillägnar oss ett kulturellt skapat sätt att dra skiljelinjer mot andra”.⁴⁵

Masoud Kamali menar dessutom att det nu sker en systematisk förnyelse av ”andrafieringen” inom Europa som en konsekvens av att man, i och med EUs framväxt, nu försöker skapa en gemensam identitet. Kamali skriver: ”konstruktionen av en ”europeisk identitet” medför oundvikligen exkludering av ”de andra”, vare sig dessa är ”invandrare”, ”utlänningar” eller ”svarta”.⁴⁶ Jag kommer att gå närmare in på ”andrafieringen” av invandrare i texter i stycket nedan.

3.3 ”Andrafiering” – framställningen av icke-svenskar i texter

Ylva Brune menar att de grundläggande sätt som en text är med och konstruerar ett ”vi” och ett ”dom” är 1) genom att det är ”vi” som talar om ”dom”; 2) relationen mellan ”vi” och ”dom” i texten är ett motsatsförhållande; 3) de egenskaper/handlingar/problem som ”vi” tillskriver ”dom” är främmande/oönskade i vår egen självbild eller framstår som ett hot mot ”oss”.⁴⁷

Det första exemplet kan man se tydligt i debatten kring papperslösa och deras rätt till sjukvård då de papperslösa själva aldrig är med och yttrar sin mening, de blir istället omtalade. Kajsa Holm skriver att de papperslösa själva inte kan sägas vara aktörer i debatten kring dem ”eftersom de inte deltar i någon offentlig medial debatt – de är ju snarare föremål för den”.⁴⁸ Papperslösa är på samma gång exkluderade och inkluderade i såväl det svenska samhället som debatten om deras egna rättigheter. Shahram Khosravi skriver ”de exkluderas från lagens sfär men står ändå som objekt för lagens utövning. Irreguljära immigranter representeras inte politiskt men befinner sig ändå i den politiska debattens brännpunkt – från riksdagen och förhandlingarna mellan politiska partier till frivilliga organisationers aktiviteter i form av manifestationer, demonstrationer och petitioner”.⁴⁹

⁴⁵ Ajagán-Lester, Luis, 1999: text och etnicitet – en diskussion om texter och etnisk förståelse. Sid: 121-134 i: C-A.Säfström & L. Östman: *Textanalys. Introduktion till syftesrelaterad kritik*. Lund: Studentlitteratur. sid 121

⁴⁶ Kamali, 2005: sid 37

⁴⁷ Brune, Ylva, 2006: Den dagliga dosen . Diskriminering i Nyheterna och Bladet. Sid 89-122 i S-A. Nohrstedt och L. Camauër: *Mediernas vi och dem. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:21. Sid 91.

⁴⁸ Holm, 2010: sid 13

⁴⁹ Khosravi, 2006: sid 305

Det andra är det Nohrstedt, Camauër och Ajagán-Lester talar om i stycket ovan. Brunes exempel på detta är sättet svenskar och invandrare ofta ställs i motsats till varandra i texter, då svenskar ofta framställs som moderna och utvecklade, vilket ställs i kontrast till människor från andra kulturer, som ofta framställs som underutvecklade och traditionsbundna.⁵⁰ Vidare lyfter Brune i samma sammanhang fram hur Sverige ibland har framställts i nyhetstexter som ”drömlandet”, som är ”högt utvecklat, förnuftigt, jämlikt”.⁵¹ Brune menar dock att detta har gjorts i två olika kontexter, tidigare gjordes det i en utvecklingsoptimistisk kontext där man menade att det bästa för människan vore att hamna i ”drömlandet” och bli modern, medan det idag snarare uttrycks i kontexter ”där flyktingarna eller de ’asylsökande’ påstås vilja utnyttja vår höga standard, välfärd eller blåögdhet”. Oavsett i vilket kontext det görs så framställs ändå Sverige i sammanhanget som det ”moderna drömlandet”, antingen i motsats till traditionsbundna andra som bör komma hit och bli moderniserade eller i motsats till ”snyltande” andra som vill utnyttja vår välfärd.

Det tredje exemplet beskriver Shahram Khosravi tydligt, då han förklarar den diskursiva konstruktionen av invandrare, flyktingar och asylsökande i allmänhet och ”illegala invandrare” i synnerhet, som något som orsakar ”moralpanik” i det svenska samhället. Han skriver: ”moralpanik uppstår när ’experter’, massmedier, och myndigheter definierar och fastställer en ’samhällsfara’ med hjälp av statistik, diagnoser och prognoser”.⁵² Ove Sernhede behandlar samma tema i texten *Förortens ”hotfulla” unga män. Andrafieringen av geografi och behovet av alternativ till stigmatisering och kriminalisering*, där han diskuterar hur invandrarungdomar i svenska respektive franska förorter framställs som hotfulla och kriminella i media, förorterna med dess invånare segregeras från det övriga samhället i vad Sernhede kallar för en ”territoriell stigmatiseringsprocess”.⁵³ Sernhede beskriver hur den samhälleliga och mediala diskursen är med och skapar rädsla och osäkerhet, och hur ”stereotypa föreställningar om kriminalitet, ras-, kultur- och religionsmotsättningar bidrar till att skapa moraliskpanik”.⁵⁴

⁵⁰ Brune, 2000: sid 24

⁵¹ Ibid

⁵² Khosravi, 2006: sid 303

⁵³ Sernhede, Ove, 2006: *Förortens ’hotfulla’ unga män. Andrafieringens geografi och behovet av alternativ till stigmatisering och kriminalisering*. Sid. 91-123 i Kamali, Masoud: *Den segregrerade integrationen. Om social sammanhållning och dess hinder*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:73. Sid 94

⁵⁴ Sernhede, 2006: sid 94

Masoud Kamali menar att ”andrafiering” främst handlar om makt och kontroll, där en grupp har mer makt än en annan och således besitter ”privilegiet att gestalta världen” och skapa en etnisk hierarki där ”de andra” görs underlägsna och underordnas de överlägsna ”vi”.⁵⁵ Kamali menar att den ”andrafiering” som gjorts av ”gruppen invandrare” i Sverige bland annat har haft en stor påverkan på svensk integrations politik, där ”gruppen svenskar” med dess värderingar, traditioner, etc utgör normen, och ”gruppen invandrare” görs till de underlägsna, desintegrerade ”andra”.⁵⁶ På samma tema menar Nohrstedt och Camauër att ”vi” görs till ”det normala, det bekanta och måttstocken för bedömningen av ’de andra’”.⁵⁷

4 Metod

I detta stycke kommer jag att gå igenom vilken metod jag använt mig av i denna studie, samt motivation för avgränsning och urval.

4.1 Metodredogörelse

Jag har i denna studie valt att använda mig av en kvalitativ textanalys som metod, då min studie går ut på att analysera och kritiskt granska ett antal artiklar ur två stora svenska dagstidningar rörande uppsatsens tema (se stycke 4.3). Jag kommer att analysera dessa artiklar utifrån ett Foucault-inspirerat perspektiv, det vill säga jag kommer att använda mig av Foucaults definiering av begreppet diskurs då jag analyserar och kritiskt granskar artiklarna, med syfte att finna vilka diskurser som genomsyrar dem samt på vilket sätt papperslösa framställs och formas som ”de Andra” i dessa texter. Jag har inför denna studie främst hämtat min inspiration från två metodböcker, *Textens mening och makt*⁵⁸ av Göran Bergström och Kristina Boréus samt *Metodpraktikan*⁵⁹ av Esaisson et al, men då min ambition i denna studie är att föra en textanalys ur ett Foucault-inspirerat perspektiv, har jag även läst ett antal andra texter rörande just detta, både av Foucault själv, men även av exempelvis Ulf Olsson.⁶⁰

⁵⁵ Kamali, Masoud, 2006: *Den segregerade integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Sid. 7-28 i M. Kamali: *Den segregerade integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Statens offentliga utredningar, SOU: 2006:73. Sid 10.

⁵⁶ Ibid: sid 12

⁵⁷ Nohrstedt & Camauër, 2006: sid 4

⁵⁸ Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2005: *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁹ Esaisson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena, 2010: *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

⁶⁰ Olsson, Ulf, 1999: Att läsa texter med en Foucault inspirerad blick. Sid:222-236 i C-A. Säfström & L. Östman: *Textanalys. Introduktion till syftesrelaterad kritik*. Lund: Studentlitteratur.

Då jag kommer att göra min textanalys ur ett foucauldiskt perspektiv, med syfte att analysera språkbruk och identifiera diskurser, är det en typ av diskursanalys jag kommer att använda mig av som metod. I alla böcker jag läst poängterar man hur många typer av studier går att placera under rubriken diskursanalys, dock skulle man kunna säga att gemensamt för alla de olika typerna av diskursanalyser är att deras syfte ofta är att belysa samhällets maktförhållanden samt språkets vikt vid förandet av verkligheten.⁶¹ Esaisson et al menar att det intressanta med diskursanalysen är att den ”uppmärksammar aspekter av samhällslivet som annars tas för givna”,⁶² man vill belysa vad som betraktas som normalt, var gränserna för vad som uppfattas som ”normalt” är dragna och vem som tjänar på att dessa gränser dras just där. Detta kan man göra genom att exempelvis identifiera viktiga ord – så kallade flytande signifikanter – som ges olika innebörd av olika diskurser.⁶³

I slutändan bestämde jag mig för att basera min diskursanalys utifrån ett exempel som presenteras av Göran Bergström och Kristina Boréus i boken *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*⁶⁴. Jag fastnade för modellen då den, av Bergström och Boréus, kallas för ”diskursanalys med inriktning på identitetskonstruktion”, och jag ansåg att denna typ av metod passar mitt studiesyfte.⁶⁵ Modellen har använts av Ulf Mörkenstam i avhandlingen *Om ”Lapparnas privilegier” – föreställningar om samiskhet i svensk samepolitik 1831-1997*, i vilken den svenska samepolitiken analyseras och, enligt Bergström och Boreus sammankopplar Mörkenstam här identitet, handlingsutrymme och makt. Mörkenstams analysmetod presenteras tydligt i boken, och grundstommen är enkel och utgörs av analysverktygen problem – orsak – lösning.

Metoden går till på det sättet att man skapar sig en överblick över texternas innehåll genom att strukturera upp dem, exempelvis såsom nämnt ovan med hjälp av begreppen ”problem”, ”orsaker till problem” och ”lösningar” (det vill säga vilka problem presenterar texten, vilka menar texten är problemens orsaker och vad anger texten för lösningar på problemen).⁶⁶ Mörkenstam skriver ”I diskussioner om vad som är ett politiskt problem, vad som anses vara orsak till problemen och hur lösningar skall konstrueras, framträder den föreställningsvärld

⁶¹ Esaisson, 2010: sid 239.

Bergström & Boréus, 2005: sid 305-362

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva, 2007: *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB. sid 10, 15

⁶² Esaisson, 2010, sid 240

⁶³ Ibid: sid 240

⁶⁴ Bergström & Boréus, 2005: sid 427

⁶⁵ Ibid: sid 335

⁶⁶ Ibid: sid 427

som legitimerar en viss typ av handlande”.⁶⁷ Mörkenstam menar att problemen inte bara är intressanta att studera för att urskilja de föreställningar som legitimerar vissa lösningar utan också för att de är med och formar och avgränsar politiken (i Mörkenstams fall samepolitiken, i mitt fall exempelvis migrations- eller integrationspolitiken).⁶⁸

Efter att man har strukturerat upp texterna på detta vis (problem – orsak – lösning) kan man, enligt Bergström och Boréus hantera frågan om den konstruerade identiteten, om vilka föreställningar som framställs samt reproduceras i texterna, osv. Bergström och Boréus menar, likt Mörkenstam, att denna form av analys tydligt visar hur nära relaterade frågor kring identitet är med vilka institutionella lösningar som skall användas (ex. endast människor med svenska identitetshandlingar har rätt till sjukvård), samt olika typer av maktdimensioner (ex. ”papperslösa” framställs som en grupp människor som står utanför det svenska samhället, vilket reglerar politiken kring dem såväl som deras rättigheter). Jag kommer att diskutera detta ytterligare i mitt resultatkapitel, samt förtydliga min metod genom att bifoga mitt analyschema.

4.2 Avgränsning och urval

På grund av denna studies omfång valde jag att göra en tidsmässig begränsning vad gäller mitt empiriska material, detta då det inte finns tid eller plats att göra en bredare studie. Jag valde således att hålla mig till artiklar som berörde ”papperslösa” i Sverige det senaste halvåret (det vill säga från och med 2010-10-01 till och med 2011-04-01), i Sveriges två största dagstidningar, *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Jag har i denna studie inte valt att hålla mig till en kategori artiklar utan har istället valt att analysera alla artiklar rörande temat som jag funnit i dessa två dagstidningar under den specifika tidsperioden. Mitt material består således av såväl debattinlägg, notiser och nyhetsrapporteringar som ledare och reportage.

För att finna det empiriska materialet till min studie vände jag mig till Artikelsök, Presstext, och Mediearkivet/Retriever. De sökord jag använde mig av var ”papperslösa”, ”papperslösa invandrare”, ”illegala invandrare”, ”gömda flyktingar”, ”asylsökande”, och jag fann snart en stor mängd artiklar. I slutändan valde jag att analysera tretton artiklar, åtta från *Dagens Nyheter* och fem från *Svenska Dagbladet*. Mitt val föll på dessa tretton då de bäst passade för mitt syfte, eftersom de var de artiklar som framförallt berörde ämnet. Vissa artiklar valdes

⁶⁷ Bergström & Boréus, 2005: sid 336

⁶⁸ Ibid.

bort då de endast dök upp eftersom de exempelvis innehöll just söktermen ”gömda” och inget mer, medan andra valdes bort då fokus i artiklarna inte låg på gruppen papperslösa. Ett exempel på en sådan artikel är *Regeringen går emot den europeiska trenden*, i vilken det diskuteras hur den svenska regeringen väljer att samarbeta med Miljöpartiet och inte Sverigedemokraterna i flyktingfrågor, vilket i artikeln framställs som ett politiskt ”trendbrott” i Europa.⁶⁹ Artiklar som exempelvis denna tar visserligen upp papperslösa och deras rättigheter, men artiklarna handlar mer om exempelvis den problematik som uppstår vid beslutsfattande, om olika partier med vitt skilda åsikter skall försöka komma överens. Så även om dessa artiklar berörde politiken kring gruppen papperslösa låg alltså fokus på svårigheterna att ta beslut, etc och de hade lika gärna kunnat handla om vilken annan politik som helst. Jag valde därför att inte ta med dem i denna studie.

5 Analys

Jag har i denna studie, som nämnt ovan, analyserat sammanlagt tretton artiklar av olika karaktär, åtta från *Dagens Nyheter* och fem från *Svenska Dagbladet*. Av dessa tretton berör två tvångsutvisningar, två arbetskraftsinvandring, fem den nya migrantlagen, en invandringspolitik och en handlar om papperslösas situation i Israel. De två sista är korta notiser, den ena handlar om en papperslös man som avlidit efter att ha blivit skjuten med en elchockspistol och den andra om hur Italien översvämmas av papperslösa flyktingar från Tunisien. Nedan kommer jag att presentera resultatet av min analys. Detta inleds med en tabell över mina resultat samt de diskurser som jag identifierat och sedan följer fyra avsnitt, som vart och ett behandlar de identifierade diskurserna.

⁶⁹ Svd 2011-03-04 B

Analystabell

Artikel	Problem	Orsak till problem	Lösning på problem
Israel ska kasta ut 400 barn. DN 2010-11-11	Israel ska kasta ut 400 barn som vistas illegalt i landet	Nya bestämmelser i landet	Att regeringen tänker om, det finns även planer att gömma barnen. Ett hopp är också temporära visum.
Man skjuten med elchockpistol avled DN, 2010-12-01.	En man har avlidit efter att ha blivit skjuten med en elchockpistol	Illegal invandrare ”blev som tokig” när polisen ville kolla hans papper, anföll med en hammare.	-
De som fått avslag ska återvända hem DN 2010-12-20.	Ska papperslösa som fått avslag få stanna eller inte? MP + alliansen är oense	Alliansen menar att det finns i dag 11000 personer i asylsystemet som fått avslag men stannat, det kostar 110 miljoner kronor varje månad.	Effektivare samarbete + fler avtal med återvändarländer.
Slaventreprenad DN 2011-01-23	Papperslösa utnyttjas som arbetskraft.	Papperslösa är en utsatt grupp som är lätta att utnyttja, företag som anlitar andra företag att göra saker för dem har dålig koll på vilka de anställer	Större ansvar måste tas från etablerade företag
Invandringspolitik: Är du lönsam lille vän? DN 2011-02-05	Sverige (och andra EU länder) tar bara emot ”lönsamma” flyktingar, de mest utsatta nekas då de inte är av den ”fina” sortens invandrare.	Kravet på att man ska vara ”rätt sorts invandrare” för att få komma, stanna och få tillgång till sina rättigheter	En mer human och solidarisk flyktingpolitik
Italien ber EU om migranthjälp DN 2011-02-13	Italien drabbas av ”flyktingvåg” från Tunisien, vädjar till EU om hjälp.	Problem i Tunisien orsakar flyktingvåg in i Italien	
Vem ska ha rätt till fri sjukvård? DN 2011-03-22.	Papperslösa tar pengar från oss andra, en ”snällare” vårdpolitik gör så att fler människor kommer att leva här illegalt.	Den nya sjukvårdpolitiken.	Gör ej lagreformen
Jobb ny chans för flyktingar DN 2011-04-01	Om det blir lättare för papperslösa som fått avslag att stanna kvar i Sverige och jobba finns det risk för lönedumpning och utnyttjande av arbetskraft.	Förslag om sänkta krav och att det ska bli lättare att gå från asylsökande till arbetskraftsinvandrare	Ej sänkta krav
Jag kände mitt människovärde växa. SvD 2010-12-24	Det är extremt svårt att vara papperslös, det är en väldigt utsatt situation.	Utan legal status finns det inget som skyddar en.	Den nya lagen om arbetskraftsinvandring

Irakier fördes till Bagdad SvD 2011-01-20	Tvångsaviseringarna av irakier tillbaka till en osäker tillvaro. Risk för arrestering i Irak, etc. T o m en man som ska få uppehållstillstånd måste tillbaka för att söka tillstånd hemifrån.	Sveriges hårda regler som skickar tillbaka människor oavsett situation. De som återvänder ofrivilligt får inget ekonomiskt stöd	Bygga organisation som kan ta emot återkommare.
Hur högt blir priset för snällismen? SvD 2011-03-04	Den nya migrationslagen gör så att det ”lönar sig att bryta mot lagen”. Det skickar fel signaler till människor som söker sig till Sverige.	Den nya migrationslagen.	Inte ändra lagen
Invandrarpolitiken hänger inte ihop. SvD 2011-03-05	Nya regler angående vård & skola för illegala invandrare gör så att vissa delar av välfärdstaten krockar med andra.	Sveriges politiker klarar inte av att välja mellan generösa offentliga åtaganden åt alla landets invånare å ena sidan och öppna gränser å den andra.	Inte ändra lagen
Livet som gömd blir en ond cirkel SvD 2011-03-24	Det finns 439 ”försvunna” ensamsökande barn i Sverige, de lever i ovisshet och mår väldigt dåligt pga av att de måste gömma sig.	Det är psykiskt påfrestande att vänta på beslut.	Den "humanare" migrationspolitik som Regeringen och Miljöpartiet kommit överens om.

Identifierade diskurser

Diskurs 1: Papperslösa som kriminella	Diskurs 2: Papperslösa som offer
Diskurs 3: Papperslösa som resurs	Diskurs 4: Papperslösa som börda

5.1 Diskurs 1: Papperslösa som kriminella

Vid analysen av artiklarna framkom det tydligt att debatten kring papperslösa och exempelvis deras eventuella rätt till skolgång och sjukvård, bland annat genomsyras av en diskurs som menar att om Sverige erbjuder människor utan legal status sjukvård och skola, ”belönar” man dem som vistats i landet utan legal status samt uppmuntrar andra människor att söka sig hit och leva här illegalt, det vill säga utan att söka asyl alternativt stanna kvar efter att man fått sin asylansökan avslagen. Denna diskurs genomsyrade fem av artiklarna, varav tre från *Dagens Nyheter* (publicerade 1 december 2010, 20 december 2010 och 22 mars 2011) samt två från *Svenska Dagbladet* (publicerade 4-5 mars 2011). Genom att erbjuda papperslösa exempelvis sjukvård och skola skulle man enligt en av dessa artiklar som publicerades i *Svenska Dagbladet* den 4 mars i år, skicka ”vanskliga signaler” till människor som söker sig till Sverige och motivationen för att söka asyl och uppehållstillstånd skulle försvinna.⁷⁰

En annan artikel, från *Dagens Nyheter* 22 mars, skriver:

”Vad finns det i fortsättningen för anledning att respektera ett avvisningsbeslut när illegala invandrare får samma rättighet till sjukvård och skolgång som personer med uppehållstillstånd?”⁷¹

Och en tredje artikel uttrycker det som att Sverige genom att utvidga landstingens skyldighet att erbjuda subventionerad hälso- och sjukvård ökar incitamenten för att människor som har fått ett avvisnings- eller utvisningsbeslut ska hålla sig gömda (SvD 2011-03-05). Man menar således att genom att erbjuda *medborgerliga* rättigheter till icke-medborgare (eller anti-medborgare som Shahram Khosravi kallar dem) uppmuntrar man den kriminella akt dessa människor utför. I artiklarna görs en tydlig distinktion mellan dem som följer lagen och dem som bryter mot dem, en av artiklarna skriver

”Personer som gör allting rättsstaten säger åt dem att göra och tragglar sig genom asylprocessen löper risk för utvisning medan människor som bryter mot lagen understöds med vård och undervisning. Det är, med förlov sagt, en sorts diskriminering mot dem som handlar rätt.”⁷²

⁷⁰ SvD 2011-03-04 A

⁷¹ DN 2011-03-22

⁷² SvD 2011-03-04 A

I artikeln framställs således rätten till vård och skola som något man belönas med i och med att man gjort allt rätt, man har gjort vad staten sagt åt en och ”tragglat sig igenom asylprocessen” och således fått ett medborgarskap. Medborgarskapet blir som ett förmånligt medlemskap som man gjort sig förtjänt av, i och med vilket man får tillgång till rättigheter som sjukvård och skola. Detta ställs i kontrast till dem som bryter mot lagen, och av en eller annan anledning inte ”gjort sig förtjänta” av medborgarskap och därför bör straffas genom att utestängas från dessa rättigheter. Detta kan liknas vid vad Shahram Khosravi skriver om medborgare och anti-medborgare, och hur de mänskliga rättigheterna idag har förvandlats till medborgerliga rättigheter.⁷³ Khosravi menar att genom att utesluta papperslösa från de civila, politiska och sociala rättigheterna i samhället så förvandlas de till ”icke-längre människor”.⁷⁴ Detta syns tydligt i dessa artiklar då diskursen som genomsyrar dem gör stor skillnad på de personer som har papper och laglig rätt att stanna i Sverige och de som inte har det. Rättigheterna blir en bonus, endast förunnade vissa ”duktiga få”.

Denna markanta skillnad mellan de som ”gör allting rätt” och ”de som bryter mot lagen” är även tydlig i en annan artikel som skriver att ”trots allt förskönande tal om papperslösa” så handlar det verkligen om ”illegala invandrare”; fokus läggs således även här vid den ”illegala” handlingen. Genom att använda samt betona ordet ”illegal” reproduceras, enligt Khosravi, en association mellan immigranternas gränsöverskridande och akten att bryta mot lagen.⁷⁵ Detta bidrar till en kriminalisering av migrationen i sig, och de papperslösa framställs som några som inte bara bryter mot statens lagar utan även mot allmän moral och etiska normer.⁷⁶ Vidare menar Khosravi, som nämns i stycke 2.3, att papperslösa, genom att kallas för ”illegala”, framställs som en samhällsfara och som mindre värda än sin motpol, den laglydige svenske medborgaren.⁷⁷ Ordet ”illegal” har en mycket negativ klang och belyser enligt artikeln ovan dessa människors ”sanna natur” bättre än det så kallade ”förskönande” ordet ”papperslös”. En hotfull stämning skapas, och de ”illegala” framställs som de ”farliga” eller ”dåliga” andra som riskerar att förstöra vårt samhälle. Detta kan liknas vid det Ylva Brune skriver om hur de egenskaper eller problem som ”vi” tillskriver ”dom” i texter är sådana som framstår som oönskade i vår egen självbild eller som ett hot mot ”oss”(se stycke

⁷³ Khosravi, 2006: sid 295

⁷⁴ Ibid: sid 292

⁷⁵ Ibid: sid 284

⁷⁶ Ibid: sid 284

⁷⁷ Ibid: sid 300

3.3).⁷⁸ Detta framgår även tydligt i en notis från *Dagens Nyheter* som i princip bara är två meningar kort, men som genomsyras av negativt laddade ord. Notisen handlar om en man som avlidit efter att han blivit skjuten med en elchockpistol och berättar att ”mannen, en illegal invandrar från Mali, blev som tokig när polisen ville kontrollera hans papper och anföll med en hammare”.⁷⁹ Ordvalen ”illegal invandrare” och ”blev som tokig” gör så att mannen i fråga framstår som farlig och galen och ett hot mot vårt samhälle. Underförstått är att denna man är irrationell och galen därför att han är illegal, ”vi andra” skulle ju aldrig bli ”som tokiga” eller anfälla en polis som bad om våra papper.

Hotet som dessa människor och en eventuellt ”snällare” politik mot dem utgör mot vårt samhälle är tydligt i dessa artiklar, och man uttrycker en farhåga om att ”priset för snällismen”, som man kallar det i en artikel, kommer att bli högt.⁸⁰ Att använda ordet ”snällism” är i sig ett redskap i konstruktionen av fenomenet som något negativt, då det på ett sätt förlöjligar situationen. Istället för att det i dessa artiklar handlar om att implementera en humanare politik som respekterar allas rätt till exempelvis hälsa, handlar det här om att Sverige har en alldeles för ”snäll” politik mot sådana människor som inte förtjänar det, vilket, som nämnts ovan, sänder ut ”fel” signaler. Det vill säga att det lönar sig att komma till Sverige och bryta mot lagen, att man i Sverige belönar människor som bryter mot lagen istället för att straffa dem, etc. En ”snällare” flyktingpolitik skulle således skada det svenska samhället på mer än ett sätt. Dels skulle det bjuda in till fler illegala invandrare, dels så skulle det skada det svenska ryktet och den svenska moral som värdesätter laglydighet. Synen på papperslösa eller illegala invandrare i dessa artiklar är tydlig, att bryta mot lagen bör inte uppmuntras och bryter man mot lagen har man inte gjort sig förtjänt av sina medborgerliga rättigheter, men även synen på Sverige och det svenska samhället är relativt tydligt.

Shahram Khosravi menar att i den diskursiva konstruktionen av ”anti-medborgare” ses anti-medborgaren som någon som ”riskerar landets välmående, dygd, värderingar och normer”.⁸¹ Detta stämmer väl överens med den bild som framställs i dessa artiklar, då artiklarna gång på gång påpekar att ”snällismen” mot de papperslösa kommer att medföra ett högt pris för Sverige. Genom att vara ”för snäll” mot illegala invandrare (genom att låta dem stanna kvar och/eller få tillgång till vissa rättigheter) riskerar man Sveriges rykte, man sänder ut konstiga

⁷⁸ Brune, 2006: sid 91

⁷⁹ DN 2010-12-01

⁸⁰ SvD 2011-03-04 A

⁸¹ Khosravi, 2006: sid 300

signaler, etc. En artikel uttrycker det som att överenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet skapar en situation där statsapparaten olik instanser drar åt olika håll och att ”de termer som inom statsvetenskapen beskriver sådana förhållanden är inte smickrande för någon stat”.⁸² Således skulle en liknande politik, enligt dessa artiklar, på olika sätt vara mycket skadlig för Sverige, både politiskt och värderingsmässigt. Sverige framställs i artiklarna som ett land med hög moral, där man håller hårt på lag och ordning, ett land där laglöshet eller illegalitet inte bör uppmuntras, då detta skulle förstöra de mest grundläggande svenska värderingarna. Svenskt medborgarskap är något man gör sig förtjänt av genom att göra ”allting rättsstaten säger” åt en.

I en artikel i *Dagens Nyheter*, där den i detta stycke nämnda diskursen inte framgår lika tydligt som i vissa av de andra artiklarna, framgår ändå denna syn på Sverige relativt tydligt. Artikeln handlar om att de invandrare som fått avslag på sin asylansökan bör återvända hem och citerar migrationsminister Tobias Billström som säger att

”Sverige ska vara ett öppet land som prövar asyl enligt de internationella konventioner som vi undertecknat. Men ett nej ska vara ett nej. Man bygger inte en trovärdig asylpolitik om de som fått avslag inte återvänder hem”.⁸³

Synen på Sverige som ett land där viss moral och etik ändå upprätthålls är även här tydlig, ”ett nej ska vara ett nej”. Sverige riskerar sitt anseende genom att låta folk stanna, och asyl- och flyktingpolitiken riskerar sin trovärdighet. Detta kan liknas vid den ”moralpanik” som både Shahram Khosravi och Ove Sernhede menar bryter ut i det svenska samhället som en konsekvens av den diskursiva konstruktionen av invandrare, i synnerhet ”illegala” sådana, som nämns i stycke 3.3.⁸⁴ En av de andra artiklarna varnar också för att begrepp som ”asyl” och medborgarskap” kommer att urholkas om illegala invandrare får åtnjuta samma rättigheter som svenska medborgare.⁸⁵ Således är det många aspekter i det svenska samhället som riskerar att fördärvas om illegala invandrare tillåts stanna kvar eller få tillgång till sjukvård och skola – politik, lag och ordning förlorar sin trovärdighet, viktiga begrepp som medborgarskap kommer att urholkas, Sveriges rykte kommer att fördärvas och den allmänna

⁸² SvD 2011-03-05

⁸³ DN 2010-12-20

⁸⁴ Sernhede, 2006: sid 94

Khosravi, 2006: sid 303

⁸⁵ SvD 2011-03-03

moralen och etiken som det svenska samhället står för hotas av att människor som står för raka motsatsen får samma behandling som laglydiga medborgare.

En av artiklarna varnar också för att det ”pris som hittills betalats, med utanförskap, sociala problem och bidragsberoende, kommer att spädas på med förstärkt välfärdsnationalism” och kritiserar de svenska politiker som i 40 år inte förmått välja mellan generösa offentliga åtaganden för alla landets invånare å ena sidan och öppna gränser å den andra, och att de därför har bestämt sig för att ”både öppna gränserna ännu mer och samtidigt utvidga rätten till offentliga tjänster även till dem som olovligen uppehåller sig i landet”.⁸⁶ Genom användandet av hotande språkbruk hjälper artiklarna till att konstruera denna diskurs och bilden av papperslösa som människor som ”snyltar” på Sverige och bara vill utnyttja vår välfärd. Detta kan liknas vid det Ylva Brune skriver i *Stereotyper i förvandling*, om hur Sverige framställs som ett ”drömland” som flyktingar och asylsökande vill utnyttja.⁸⁷

Problemen som lyfts fram i dessa artiklar är många och deras orsaker är ”snällismen” i svensk flyktingpolitik, så som exempelvis den nya överenskommelsen mellan Miljöpartiet och regeringen. Papperslöshet framställs som något ”omoraliskt”, en kriminell handling som inte bör uppmuntras eller belönas i form av tillgång till medborgerliga rättigheter. I dessa artiklar används ofta begreppet ”illegala invandrare” om papperslösa, och bara detta ordval skapar en negativ klang kring gruppen och är en del av den diskursiva konstruktionen. Detta förstärks ytterligare då man gång efter annan betonar att de ”bryter mot lagen”, ”inte har någon rätt att vistas i Sverige”, ”olovligen uppehåller sig i Sverige”, är ”skyldiga att lämna landet”, etc. Identiteten som skapas är således den av en brottslig, en kriminell. Lösningen man åberopar är hårdare tag mot illegala invandrare och gömda flyktingar, istället för denna ”snällism”. Detta motiveras med att ”snällismen” kommer att uppmuntra fler och fler människor till att leva i Sverige illegalt, då det visar att så länge man inte blir upptäckt kan man leva och verka fritt i Sverige samt dessutom åtnjuta vissa medborgerliga rättigheter.

5.2 Diskurs 2: Papperslösa som offer

Samtidigt som vissa av artiklarna genomsyras av en bild av papperslösa som ”illegala” som inte ska ”belönas” med medborgerliga rättigheter, genomsyras andra av bilden på papperslösa som offer, i stort behov av vår hjälp. Denna diskurs genomsyrar främst sju artiklar, tre från

⁸⁶ SvD 2011-03-05

⁸⁷ Brune, 2000: sid 24

Svenska Dagbladet och fyra från *Dagens Nyheter*. De från *Svenska Dagbladet* är publicerade 24 december 2010, 20 januari 2011 och 24 mars 2011, medan de från *Dagens Nyheter* är publicerade 11 november 2010, 20 januari 2011, 5 februari 2011 och 1 april 2011. I dessa artiklar läggs vikten vid de papperslösas utsatthet, att vara papperslös innebär inte främst att man bryter mot lagen – det innebär snarare att det inte finns några lagar som skyddar en.

I en av artiklarna möter vi Jaime Veas, en man från Chile som levt ”gömd” i Sverige i sju år, och som berättar att

”När man är papperslös är det fritt fram att lura en. Det är svårt att hitta bostad, allt är osäkert. Man lever i ständig rädsla.”⁸⁸

Jaime Veas berättar också hur man som papperslös konstant exploateras av arbetsgivare som utnyttjar den utsatta och desperata situationen som de papperslösa befinner sig i.

”...det har hänt många gånger att jag inte fick några pengar alls för utfört arbete, istället hotade arbetsgivaren med att ringa polisen”⁸⁹

En annan av artiklarna handlar om gömda, ensamkommande flyktingbarn. Artikeln berättar att det finns ytterst lite information om denna grupp och att det finns skäl att misstänka att många av dem hamnar i människohandel efter att de ”försvunnit”. Ord som används för att beskriva de papperslösas eller gömdas situation i dessa artiklar är ”väntan”, ”ovisshet”, ”rädsla”, ”osäkerhet” och liknande. Istället för ett hotande språkbruk används här ett mer ”ömkansfyllt” språkbruk, i syfte att skapa medkänsla hos den läsande.

En stor skillnad mellan dessa artiklar och de som omnämns i ovanstående avsnitt (6.1) är att i de ovanstående artiklarna framställs ”gruppen papperslösa” alltid som en ansiktslös grupp, utan namn och historier mer än att de är ”illegala”. I de senast nämnda artiklarna får vi istället möta människor med namn och livshistorier, såsom exempelvis Jaime Veas. Genom att individualisera och personifiera de papperslösa konstrueras en diskurs i vilken papperslösa ses som människor som ”behöver vår hjälp”. Jag kommer att ge ytterligare exempel nedan.

I artikeln som publicerades i SvD den 24 mars 2011 får vi möta Jawid, en av många ensamkommande, gömda flyktingbarn i Sverige. Jawid är sjutton år och beskrivs som tystlåten och ensam, han har inga vänner då han inte vågar närma sig andra barn av rädsla att

⁸⁸ SvD 2010-12-24

⁸⁹ SvD 2010-12-24

de ska avslöja honom. Artikeln berättar om Jawids svåra flykt och om hur ”fullt kapabla unga människor dräneras på kraft av att leva gömda”.⁹⁰ Kontraster görs ständigt i artikeln mellan den starka och modiga unga mannen på flykt, och den nu nedbrutna, gömda pojken. I artikeln kan man läsa att Jawid vid ett tillfälle mådde så dåligt att han ”sydde ihop sin mun med nål och tråd i ren ångest, ett självskadebeteende som inte är ovanligt” och att han, när det är som värst, längtar efter sin mamma och sin lillebror.⁹¹ Genom att berätta om Jawid på detta sätt ger man ett namn och ett ansikte till gruppen gömda, ensamkommande flyktingbarn. Man talar även till läsaren som medmänniska, genom att berätta om det ensamma barnet, hans självskadebeteende och hans längtan efter sin mamma.

I en annan artikel (SvD, 2010-12-24) får vi, som nämnt ovan, möta Jaime Veas, en fd papperslös man från Chile som efter sju år äntligen fått uppehållstillstånd i Sverige. Artikeln berättar om Jaimes liv, om besvären han mötte som papperslös, om den osäkra tillvaron och om hur han ofta utnyttjades av sina arbetsgivare. Artikeln berättar också om ”lugnet och friheten” som infann sig när Jaime äntligen fick sitt uppehållstillstånd, hur han kände att hans ”värde som människa ökade” och hur han inte vill något annat än att leva i Sverige, lära sig svenska och ”bidra till samhället”.⁹² Artikeln om Jaime går från ”desperation” till ”lycka” och hans historia visar på hur gärna ”de papperslösa” vill integreras, de vill bli en del av vårt samhälle, de vill ”bidra”, ”bli som oss” istället för att snylta och ”gömma sig”. Artikeln om Jaime är ljusare än den om Jawid, då Jaime har nått sin dröm och fått svenskt uppehållstillstånd, men båda dessa artiklar skildrar en annan bild av papperslösa än de i avsnittet ovan (5.1). De belyser båda hur hårt livet är som papperslös och hur man ofta inte vill något annat än att legalisera sin vistelse i Sverige. Till skillnad från diskursen i artiklarna ovan (se stycke 5.1), som menar att ett ”förenklande av tillvaron” för de papperslösa kommer att leda till att fler ”väljer” denna tillvaro, så menar denna diskurs att ”papperslösheten” ofta inte är självvald. I båda artiklarna används ord som ”frihet”, ”längtan”, etc, och Sverige framställs som ”drömlandet”, ”räddaren” som skall ge dessa desperata människor den efterlängta friheten. Men denna frihet kan, enligt artiklarna, inte komma så länge man är gömd och papperslös. Precis som bilden av Sverige i diskurs 1 kan detta liknas vid det Brune skriver i *Stereotyper i förvandling* om Sverige som ”drömlandet”, dock i den

⁹⁰ SvD 2011-03-24

⁹¹ SvD 2011-03-24

⁹² SvD 2010-12-24

utvecklingsoptimistiska kontexten som menar att det bästa som kan hända människor är att komma hit och bli moderna (eller i detta fall finna ”frihet”).⁹³

Denna diskurs och detta sätt att framställa papperslösa och deras tillvaro genomsyrar även en av artiklarna från *Dagens Nyheter* (2010-11-11). Denna artikel berör tillvaron för illegala flyktingbarn i Israel och vi får i artikeln möta Keren, en åttaårig flicka som är född i Israel av papperslösa invandrare och därför själv är papperslös, det vill säga, hon har ingen rätt att vistas i det land där hon är född. Hennes pappa har redan utvisats till Colombia där han blivit mördad, och i och med nya bestämmelser är nu även Keren och hennes mamma rädda att bli utvisade. Precis som Jaime Veas är Kerens högsta dröm ”att få ett riktigt uppehållstillstånd. Att veta att hon inte är oönskad”.⁹⁴

”När den dagen kommer ska jag pusta ut och bara njuta”.⁹⁵

Likt de ovan nämna artiklarna används det i denna artikel ett mer ”ömkansfyllt” språkbruk vilket bidrar till att skapa denna medlidande-diskurs samt bilden av papperslösa som utsatta och offer. Exempelvis så skriver man att ”för tolvhundra barn i Israel är varje dag en rysare” då ovissheten i tillvaron är så stor.⁹⁶

I de övriga artiklarna framgår inte denna diskurs lika tydligt som i de andra tre. En artikel, som publicerades i SvD den 20 januari i år, handlar exempelvis om hur tvångsavvisade irakiska flyktingar flygs tillbaka till Irak, och på grund av formuleringar och ordval kan artikeln framstå som mer ”saklig” än de andra. Dock skildras denna grupp flyktingar som utsatt även i denna artikel, speciellt de som återvänder ofrivilligt, och situationen i Irak som mycket osäker. Även i denna artikel får gruppen ett ansikte, i form av Murad Mohammed, en man från Kurdistan med svensk fru, som skall få uppehållstillstånd men som ändå måste åka tillbaka till Irak för att söka tillstånd. I Irak riskerar han att bli trakasserad och gripen då han tidigare flytt från den turkmeniska armén. Genom detta har man personifierat även gruppen med tvångsavvisade irakier och konstruerar därmed denna ”medlidande”-diskurs.

Två av artiklarna från *Dagens Nyheter* (2011-01-23, 2011-04-01) berör den arbetskraftsinvandringslag som trädde i kraft 2008 och farorna som uppkommit i och med

⁹³ Brune, 2000: sid 24

⁹⁴ DN 2010-11-11

⁹⁵ DN 2010-11-11

⁹⁶ DN 2010-11-11

denna lag. Även om artiklarna även belyser möjligheterna med att man med hjälp av denna lag kan gå från att vara asylsökande till att vara arbetskraftsinvandrare, så läggs störst fokus vid gruppens utsatthet. En av artiklarna (2011-04-01) varnar för ”lönedumpning”, ”utnyttjande av arbetskraft” och att ”utsatta kan utnyttjas av cyniska arbetsgivare”,⁹⁷ medan en annan av artiklarna (2011-01-23) talar om detta som ”vår tids slavarbete”.⁹⁸ Samma artikel belyser även det ”plågsamma limbo” som papperslösa befinner sig i.⁹⁹

I den fjärde och sista artikeln från *Dagens Nyheter* (2011-02-05) diskuteras det faktum att vi i Europa enbart vill ta emot den ”finaste sortens invandrare”. Papperslösa ställs mot andra invandrare, likt Baumans turister och vagabonder, vilket ytterligare förstärker offeridentiteten. De med störst behov får stå åt sidan för att släppa förbi dem som kan vara till så stor ”nytta för samhället” som möjligt, ”ju fler akademiska meriter, desto större är chansen att få stanna”.¹⁰⁰ Artikeln menar att detta innebär att man sätter akademiska meriter över behov och att just de som behöver vår hjälp får stå tillbaka för att de har fel meriter eller är ”fel sorts” invandrare, ”den utsatta människans eget behov av exempelvis sjukvård - vilket grymt nog nekades de papperslösa - kommer i andra hand”.¹⁰¹ Man beskriver den nuvarande invandrings- och flyktingspolitiken med ord som ”omänsklig” och efterfrågar istället en politik som vägleds av ”solidaritet” och ”respekt”. Artikel bygger upp ett elitistiskt samhälle, där meriter går före ”den utsatta människans” behov, de papperslösa framställs således som offer i stort behov av vår hjälp.

Problemen som framställs i dessa artiklar berör som nämnt utsattheten, desperationen och osäkerheten som livet som papperslös samt tvångsavvisad flykting innebär. Lösningen skulle således enligt de två förstnämnda artiklar, vara ”humanare” migrationspolitik. Överenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet välkomnas, och den nya lagen om arbetskraftsinvandring som kom 2008 ses som en god chans för papperslösa att legalisera sin vistelse i Sverige. I artikeln rörande tvångsavvisade irakiska flyktingar lägger man fram vikten av samarbete mellan Sverige och Irak. Ett avtal upprättades år 2008 som säger att återvändandet ska vara ”säkert, värdigt och hållbart”, dock är Iraks ambassadör i Sverige tveksam till detta och menar att alla avvisningar till Irak bör upphöra i 1-1,5 år, medan landet

⁹⁷ DN 2011-04-01

⁹⁸ DN 2011-01-23

⁹⁹ DN 2011-01-23

¹⁰⁰ DN 2011-02-05

¹⁰¹ DN 2011-02-05

får en chans att återuppbyggas och stabiliseras. De två DN-artiklarna rörande arbetskraftsinvandringslagen menar exempelvis att större ansvar måste tas från företag som anlitar underentreprenörer samt av granskande organ, och den sista artikeln menar att vi måste sluta se till vilka som bäst kan bidra till vårt samhälle och istället se till de som framförallt behöver vår hjälp.

Den identitet som konstrueras i dessa artiklar är en offer-identitet, då fokus läggs vid utsattheten, desperationen och rädslan som denna grupp lever i. Denna identitet konstrueras, som nämnt ovan med hjälp av att man ”personifierar” gruppen, genom att presentera en människa som representant för gruppen och berätta om hans/hennes livsöde, men också med hjälp av ord som ”ovisshet”, ”rädsla”, ”osäkerhet”, osv. Detta ställs i kontrast till bilden av Sverige som finns i denna diskurs. Sverige och svenskar konstrueras diskursivt som ”fria”, och det blir ”vår” uppgift att hjälpa ”de andra”.

Dock målas även en annan bild av de papperslösa upp i dessa artiklar. Här finns bilden av aktiva människor, människor som ändå tagit sig hit mot alla odds och som inte vill annat än att vara en aktiv och bidragande del av det svenska samhället. Jag kommer att gå igenom detta mer utförligt i nästa avsnitt.

5.3 Diskurs 3: Papperslösa som resurs

I vissa av artiklarna framställs papperslösa, som nämnt ovan, som ”aktiva människor” som inte vill något annat än att vara en del av och bidra till det svenska samhället. Jaime Veas berättar hur hans människovärde växte i och med att han fick sitt svenska uppehållstillstånd, hur detta gjorde så att han kände ”lugn” och ”frihet” och hur han vill lära sig svenska och bli en del av det svenska samhället. På det viset visar man att ”de” vill vara som ”oss”, den hotande bilden av den illegale flyktingen, som hotar våra svenska värderingar, byts ut mot en positiv bild av flyktingen som inte vill något annat än att integreras och ta del av och leva efter de svenska värderingarna. Som Nohrstedt och Camauër skriver så är ”vi” det normala, måttstocken efter vilken ”de andra” bedöms,¹⁰² och genom att då framställa ”de andra” som några som inget hellre vill än att bli som ”oss” förminskar man hotet de eventuellt skulle kunna utgöra.

I tillägg till detta så talar man i denna artikel även om papperslösa invandrare som en ”resurs” och ett ”behov”. En sakkunnig inom migrations- och flyktingpolitik uttalar sig i artikeln om

¹⁰² Nohrstedt & Camauër, 2006: sid 4

hur ”oerhört viktig” lagen om arbetskraftsinvandring är ”för vårt samhälle” och att papperslösa bör ses som en verklig arbetskraft, när han säger

”Det finns ett behov av dessa människor, de gör jobben som svenskar eller folk med uppehållstillstånd inte vill göra”.¹⁰³

Genom att betona vikten dessa människor har för ”vårt samhälle” försöker man överbrygga den skepsis som finns mot papperslösa och deras eventuella utnyttjande av den svenska välfärden (se stycke 5.1). Man visar istället på att det finns ett ”behov” av dem, ”de” kan hjälpa ”oss” genom att göra de arbeten som ”svenskar” inte vill göra. Jaime Veas berättar exempelvis om arbeten han har utfört, såsom städning, diskning och takskottning. På detta vis försöker man även överbrygga den syn som finns om att ”de” kommer hit och tar ”våra” jobb, man visar på att det inte handlar om ”våra” jobb utan om jobb som ”vi” själva inte vill ha men som behövs för att vårt samhälle ska fungera. Man betonar i artikeln även hur lagen om arbetskraftsinvandring är baserad på att ett behov finns för utländsk arbetskraft, och att det är utifrån detta behov Migrationsverket handlägger ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd. På detta sätt fungerar denna diskurs som en slags ”anti-skrämsel-propaganda”, där den hotfulla bilden av ”den illegala invandraren” ersätts med bilden av en människa som kan ses som en resurs som gynnar det svenska samhället. Identiteten som skapas är således den av en aktiv människa, som är villig att delta och bidra, som det finns ett behov av och som kan främja Sverige med sin närvaro istället för tvärtom.

5.4 Diskurs 4: Papperslösa som börda

I stark kontrast till den diskurs jag just presenterat i stycke 5.3 finns en diskurs som målar upp papperslösa som en börda för det svenska samhället.

I en av artiklarna från *Dagens Nyheter* (2010-12-20) står att läsa

”Enligt beräkningar från departementet finns det idag 11 000 personer i asylsystemet som fått avslag men ännu inte återvänt hem. Det kostar 110 miljoner kronor varje månad”.¹⁰⁴

I en annan artikel från *Dagens Nyheter* diskuteras rätten till fri sjukvård, och artikelförfattaren ifrågasätter det faktum att det är besparingskrav på alla områden utom inom

¹⁰³ SvD 2010-12-24

¹⁰⁴ DN 2010-12-20

flyktingpolitiken.¹⁰⁵ Författaren menar att fri sjukvård för papperslösa är ”bäddat för en tillströmning av tusentals nya vårdsökare”, och är förvånad över att en kostnadsökning på 1700 miljoner kronor inte verkar vara något problem när det gäller flyktingpolitiken, trots att sjukvården i Sverige ”går på knäna och patienter som borde ligga kvar på sjukhus skickas hem”.¹⁰⁶ Artikelförfattaren skriver också att ”inte ett ord” har sagts om varifrån pengarna till detta skall tas. Med hjälp av detta språkbruk konstruerar man i denna artikel en bild av papperslösa som en ekonomisk och välfärdsmissig börda, som några som inte bara tar pengar från oss andra utan även sjukhusplatser. Man ställer således gruppen papperslösa mot andra grupper som också är i behov av resurser, såsom sjuka som skickas hem, sjukvårdspersonal som ”går på knäna”, etc, och frågar sig varför pengar skall läggas på människor utan svenskt medborgarskap som lever här illegalt, när det uppenbarligen inte finns tillräckligt med resurser till svenska laglydiga medborgare, även de i stort behov av dessa resurser. I denna artikel läggs fokus på den problematiska finansiella situation som Sverige befinner sig i. Man tar upp besparingar, uppsägningar, ”bantningar” av sektorer, osv, och man ser de nya lagförslagen om vård för papperslösa som en ”anti-lösning”, då detta skulle kosta samhället ännu mer pengar. Även detta kan kopplas till det Ylva Brune skriver i *Stereotyper i förvandling*, och som nämns i stycke 5.1, om hur det finns en uppfattning om flyktingar och asylsökande som några som bara kommer hit för att utnyttja den svenska välfärden.¹⁰⁷

Papperslösa framställs även som en börda i en liten notis från *Dagens Nyheter* (2011-02-13) som handlar om hur tusentals papperslösa precis anlät till Italien från Tunisien och hur Italien nu vädjar till EU om hjälp. Även om de papperslösas utsatta situation till viss del berörs i notisen, exempelvis då de ”tvingats övernatta under bar himmel”, ligger ändå fokus i notisen på Italiens utsatta situation, då de ”vädjar” till EU om hjälp för att kunna hantera alla de ”tusentals papperslösa migranter” som har anlät till landet.¹⁰⁸ Den diskurs som genomsyrar notisen och den känsla som notisen förmedlar är den av de papperslösa flyktingarna som en börda.

Problemen som lyfts fram i dessa artiklar är således den finansiella och samhälleliga börda som papperslösa flyktingar och invandrare utgör. ”Vi” måste ta hand om ”dom”. Identiteten är således även den av en börda, där papperslösa exempelvis framställs som några som bara

¹⁰⁵ DN 2011-03-22

¹⁰⁶ DN 2011-03-22

¹⁰⁷ Brune, 2000: sid 24

¹⁰⁸ DN 2011-02-13

kostar Sverige pengar utan att tillföra något, de utnyttjar vår välfärd och gör så på bekostnad av dem i ”vår” grupp som också behöver det. Det är i denna diskurs mycket tydligt hur ”vi” ställs mot ”dom”.

6 Reflektioner kring mitt arbete

Mitt syfte med denna studie har varit att studera hur ”papperslösa” människor beskrivs och framställs i svensk media. Studien är en kvalitativ textanalys, och jag har, med hjälp av en diskursanalytisk metod, analyserat tretton artiklar ur två stora svenska dagstidningar under perioden 2010-10-01 – 2011-04-01. Som nämnt i denna uppsats metodavsnitt (se avsnitt 4.1) så poängteras det i flera metodhandböcker att många olika typer av studier går att placera under rubriken ”diskursanalys”, och en generell kritik som har riktats mot vissa diskursanalyser har varit att slutsatserna ibland blir svåra att förstå då analysverktygen är svårtolkade.¹⁰⁹ Denna problematik har jag försökt undvika genom att basera min analys på en modell som presenteras av Bergström och Boréus i *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*,¹¹⁰ och som har en mycket enkel grundstomme samt tydliga analysverktyg. Modellen kallas för ”diskursanalys med inriktning på identitetskonstruktion”, vilket jag ansåg passade för mitt studiesyfte, och användes av Ulf Mörkenstam i avhandlingen *Om ”Lapparnas privilegier” – föreställningar om samiskhet i svensk samepolitik 1831-1997*. Grundstommen i analysen utgörs av att, med hjälp av ett analyschema (se avsnitt 5), identifiera vilka problem, orsaker och lösningar som lyfts fram i de utvalda artiklarna, och utifrån detta sedan analysera frågan om vilka föreställningar och identiteter som konstrueras/reproduceras i texterna, etc. Genom att bifoga detta analyschema, såväl som länkarna till samtliga av de analyserade artiklarna, kan min studie replikeras av en annan forskare, vilket stärker den externa reliabiliteten. En annan svårighet eller kritik som brukar uppmärksammas i samband med diskursanalyser är att ingen människa kan vara helt objektiv, då vi alla påverkas av de diskurser som finns runt omkring oss. Detta skulle således kunna påverka studien, då vi skulle studera de olika diskurserna utifrån den diskurs vi själva lever i. Detta kan jag hålla med om. Vi är alla präglade av vår uppväxt, samhället vi lever i, vår historia, etc, och det finns ju exempelvis en anledning till varför jag tycker att just detta ämne är intressant att studera. Presentationen av de tydliga analysverktygen och den tydliga modell jag valt att använda mig av, samt den detaljerade redovisningen av hur jag har gått

¹⁰⁹ Bergström & Boréus, 2005: sid 352

¹¹⁰ Ibid: sid 427

tillväga, gör det dock möjligt för läsaren att följa resonemanget och bilda sig en uppfattning om hur mina analyser har genomförts. Att vi alla är påverkade av olika diskurser och därför aldrig kan vara fullständigt objektiva ser jag dock inte som en anledning till att inte göra en studie som denna, då det enda redskap vi människor har i kampen mot exempelvis förtryckande diskurser är vår vilja att veta och den kunskap vi får genom detta.¹¹¹

I denna studie har jag, som nämnts ovan, analyserat sammanlagt tretton artiklar av blandad art, från tidsperioden 2010-10-01 – 2011-04-01, som alla berör det för studien givna temat. Mitt material består med andra ord av allt från reportage och debattinlägg till notiser, ledare och nyhetsrapporteringar. Anledningen till varför jag valt att analysera alla olika sorters artiklar är att mitt intresse och studien syfte ligger vid hur papperslösa framställs i svenska dagstidningar, vilka bilder som målas upp, vilka diskurser och identiteter som konstrueras i de olika texterna, hur dessa konstrueras, osv. De för studien utvalda artiklarna har skiljt sig åt mycket sinsemellan, ledare och debattinlägg genomsyras exempelvis av tydliga åsikter och tar tydlig ställning i en fråga samtidigt som de ofta är mer elaborerade än exempelvis en notis eller en nyhetsrapportering. De genomsyrande diskurserna är således ofta mycket mer tydliga i denna typ av artiklar. I notiser och nyhetsrapporteringar används ofta ett mer ”sakligt” och objektivi språkbruk, men även de genomsyras av, skapar och upprätthåller icke desto mindre av diskurser och stereotypa föreställningar. Nyhetsrapporteringens specifika roll i den strukturella diskrimineringen och ”andrafieringen” av invandrare är något som även Ylva Brune lyfter fram, i texten *Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistisk om invandrare och flyktingar*. Här poängterar Brune hur själva nyhetsformatet i sig hjälper till att framställa de etniska och kulturella stereotyper som framträder i texter rörande invandrare som om de vore realistiska verklighetsåtergivelser.¹¹² Detta gör dessa diskurser svårare att upptäcka, vilket var något som även jag upptäckte, då de ”sakligaste” artiklarna är de som man tar på mest allvar. Genom användningen av ett visst språkbruk kan artiklar framstå som mer ”sakliga” och objektiva, och diskurserna, ”andrafieringen” och stereotyperna som skildras framställs subtilt och är därför lättare att tolka som ”verkligheten”. Detta gör också dessa artiklar på ett sätt ”farligare”, då vi som läsare är mindre kritiska till en nyhetsartikel än till en debattartikel, eftersom nyhetsartiklar inte förväntas innehålla några åsikter utan endast skall rapportera om händelser.

¹¹¹ Bergström & Boréus, 2005: sid 40

¹¹² Brune, 2000: sid 19

Vid analyserandet av de tretton artiklarna lyckades jag urskilja fyra diskurser (se avsnitt 4). Ibland genomsyrades varje artikel av två av dessa diskurser samtidigt. En artikel som framställde papperslösa som illegala, framställde dem även ofta som en börda, medan en annan artikel som genomsyrades av en ”medlidande-diskurs”, där papperslösa framställdes som offer, kanske även lyfte fram dem som en resurs. På detta sätt hjälpte de olika diskurserna till att förstärka varandra. Vad gäller diskurs 1 och 4 så visar man att förutom det moraliska och politiska pris som Sverige skulle få betala för ”snällismen”, finns det även ett stort ekonomiskt pris, hotbilden blir på detta sätt ännu större. Gemensamt för de båda diskurserna är synen på papperslösa som en börda för Sverige, som något som riskerar såväl vår välfärd som vår moral och våra värderingar. Vad gäller diskurs 2 och 3 å sin sida, så förstärker de varandra genom att de dels poängterar utsattheten, desperationen och rädslan som papperslösa lever i, dels poängterar papperslösas människors vilja att bli en del av och ”bidra till det svenska samhället”. De kombinerar således en medlidande-diskurs med en ”anti-skrämsel-propaganda”, vilket leder till att den hotfulla bild som målas upp i diskurs 1 och 4 av den ”illegala flyktingen” som kommer för att utnyttja och fördärva Sverige, ersätts av en positiv bild av flyktingen som vill integreras och gynna det svenska samhället. De två vanligast förekommande diskurserna var diskurs 1 och 2, i vilka papperslösa antingen framställs som kriminella eller som offer. Dessa diskurser förekom i fem respektive sju av artiklarna, och de har av denna anledning också fått större plats i analysdelen.

Det har vid analyserandet av artiklarna även framgått tydligt hur det diskursiva skapandet av ”vi” och ”dom” sker i samspel, hur vi, som tidigare nämnt, skapar en bild av oss själva genom att ställa oss i kontrast till andra och tvärtom. I diskurs 1 ställs exempelvis ”den illegala invandraren” i stark kontrast till Sverige, som framställs som ett land med hög moral. Den diskursiva uppfattningen är att man inte har gjort sig förtjänt av svenskt medborgarskap om man vistats i Sverige illegalt, då man genom att göra detta har brutit mot en tillsynes grundläggande värdering. Det blir lite ”vi sysslar inte med sådant här”-stämning och man tycks inom diskursen se på papperslöshet som något självvvalt, något man valt för att man är lat eller för att man har lägre moraliska värderingar. Som nämnt i teori-delen (se avsnitt 3) så skriver Nohrstedt och Camauër att det diskursiva skapandet av en nationell identitet baseras både på ”ett förhärligande av egenskaper som projicerades på den egna nationella gemenskapen” och en ”projicering av negativa egenskaper på dem som ej tillhörde

gemenskapen".¹¹³ Detta anser jag vara tydligt i de diskurser jag urskiljt, speciellt då vad gäller ovan nämnda diskurs 1.

Detta diskursiva skapande av "vi" och "dom" ses av många författare (Kamali, Brune, Nohrstedt och Camauër) som ett historiskt arv, men Masoud Kamali menar dessutom att det idag har fått ett uppsving i och med uppbyggandet av den Europeiska Unionen. Maja Sager håller med och menar, som nämnts tidigare, att "papperslösa" hamnar i en lucka mellan nationalstaten och dagens transnationella samhälle. Jag anser att oavsett om vi lever i ett "post-nationalstats-samhälle" eller inte, och oavsett om vi har "växt ifrån" nationalstaterna, betyder inte det att vi har växt ifrån konstruerandet av gemensamma identiteter. Om vi inte är svenskar så är vi i alla fall européer, och det är en stor skillnad på att vara europé och på att vara utom-europé. Detta märks inte minst vid världens alla passkontroller, där människor, som Bauman skriver, skiljs från varandra – de "för vilkas bekvämlighet och reselättnader visumen har tagits bort, från de som borde stanna där de är – de som inte borde resa överhuvudtaget".¹¹⁴ I dagens globaliserade samhälle där det, om man får tro svenska resebyråer, är lättare än någonsin att resa, är murar och gränser lägre än någonsin för vissa och högre än någonsin för andra. Masoud Kamali menar, som nämnt ovan, att "andrafiering" främst handlar om makt och kontroll.¹¹⁵ Det är ett sätt att skapa etniska hierarkier, där "de andra" underordnas de överlägsna "vi",¹¹⁶ och var blir inte det tydligare än i det selektiva utdelandet av visum, uppehållstillstånd och medborgarskap? Erhållandet av medborgarskap definierar oss i dagens samhälle dessutom som människor och i Sverige är det enbart genom att ha ett medborgarskap som man får chansen att åtnjuta de enligt FN "mänskliga rättigheterna". Dessa rättigheter är inget som man har gjort sig förtjänt av om man är illegal, om man får tro några av de analyserade artiklarna. "Andrafieringen" får således stora samhällseliga konsekvenser. Handlingsutrymmet, makten och även de mest basala rättigheterna begränsas för de individer som ses som "de andra".

Jag tycker det är intressant hur det nationella medborgarskapet i dagens samhälle på något sätt är det som "gör oss" till människor, att det är erhållandet av ett medborgarskap som försäkrar oss rätten till våra rättigheter. Khosravi beskriver detta som att nationellt medborgarskap idag

¹¹³ Nohrstedt & Camauër, 2006: sid 15

¹¹⁴ Bauman, 2000: sid 83

¹¹⁵ Kamali, 2006: sid 10.

¹¹⁶ Ibid.

”har blivit ett ’naturligt’ tecken för mänsklighet”,¹¹⁷ och om vi idag inte har något medborgarskap får vi exempelvis klara oss utan sjukvård. Jag håller med Shahram Khosravi om att det finns en motsägelse i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, då man i den lyfter fram allas rätt till en nationalitet samtidigt som man utelämnar staters eventuella skyldighet att erbjuda människor detta. Khosravi beskriver detta, som nämnts tidigare, som att medborgarskap idag, det vill säga ”rätten till rättigheter”, i sig inte är en rättighet.¹¹⁸ Khosravi skriver att ”territorialiseringen av mänskliga rättigheter i form av ett ’nationalstatssystem’ reducerar *mänskliga* rättigheter till *medborgerliga* rättigheter”.¹¹⁹ Detta visar, enligt mig, tydligt hur den diskursiva konstruktionen av ”vi” och ”dom” får stora konsekvenser i praktiken. Det är i dagens nationalstatssamhälle stor skillnad på ”vi” som är medborgare i ett land och ”dom” som inte är det, ”vi” som exempelvis är en del av den Europeiska Unionen och ”dom” som inte är det. Khosravi kallar detta för skillnaden på medborgare och ”anti-medborgare” och menar att denna föreställning skapas i den diskursiva konstruktionen av ”den andre” i den offentliga debatten.¹²⁰ Skillnaden som görs mellan ”vi” och ”dom” är idag så stor och så stark att det överskuggar synen på oss alla som människor. FN:s deklaration om de ”mänskliga rättigheterna” syftar på allas lika rätt till just dessa rättigheter, då vi alla är människor, men den diskursiva synen på fundamentala skillnader hos ”vi” och ”dom” har gjort så att dessa rättigheter ses som något som endast bör tillfalla ”oss”.

Ulf Mörkenstam menar, som nämnt i avsnitt 4.1, att de problem som framställs i de analyserade texterna inte bara är intressanta att analysera för att upptäcka vilka föreställningar som legitimerar vissa lösningar, utan också just för att de bidrar till att forma och avgränsa politiken.¹²¹ Detta gäller inte bara samepolitiken, vilket är Mörkenstams fokus, utan kan även kopplas till såväl migrationspolitik som integrationspolitiken, vilket är något som tas upp av Masoud Kamali i *Den segregerade integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Som nämnt tidigare lyfter Kamali i denna utredning fram hur ”andrafieringen” av ”gruppen invandrare” i Sverige bland annat har haft ett stort inflytande på svensk integrationspolitik, där ”gruppen svenskar” utgör normen, och ”gruppen invandrare” underordnas som ”de andra” som behöver hjälp för att integreras.¹²² I några av artiklarna

¹¹⁷ Khosravi, 2006, sid 284

¹¹⁸ Ibid: sid 306-307

¹¹⁹ Ibid: sid 284

¹²⁰ Ibid: sid 300

¹²¹ Bergström & Boréus, 2005: sid 336

¹²² Kamali, 2006. Sid 12

lyfter man fram hur ”papperslösa” inte vill annat än att bli svenska medborgare, lära sig svenska och bidra till det svenska samhället. Detta är, som nämnt ovan, ett redskap i konstruerandet av diskursen, då det bidrar till att invägga läsaren i en slags ”trygghet”, då ”dom” inte vill annat än bli som ”oss”, ”detta måste innebära att de är ofarliga”. Detta blir, som jag redan konstaterat, speciellt uppenbart då det ställs i kontrast till den hotbild som framställs i vissa artiklar, där den ”papperslöse” främst framställs som någon som vill utnyttja det svenska samhället och vår välfärd, ”den andre” blir med andra ord minst läskig och hotande ju mer lik ”oss” de är eller är villiga att bli. Således måste invandrare, för att räknas som ”medborgare” (och på så sätt i förlängningen återta sin ”människa status”, eftersom det som nämnt ovan idag är medborgarskapet som definierar oss som människor) försöka ”avandrafiera” sig själva genom att bli så lika normen, det vill säga ”oss”, som möjligt. Då, och endast då, kan de till fullo erhålla och utöva alla sina mänskliga rättigheter. Dock är detta inte något som man ”bara kan göra”, då den strukturella diskrimineringen och ”andrafieringen” av invandrare är djupt rotade diskurser, vilket den här studien visat exempel på. Den har även visat exempel på textens och inte minst medias makt i skapandet och upprätthållandet av dessa.

Man kan självklart diskutera denna studies omfång, vad kan man egentligen fastslå genom att ”bara” analysera tretton artiklar från enbart två svenska dagstidningar under endast ett halvårs tid? Dock anser jag mig ändå besvara studiens syfte, att se vilka bilder som finns av papperslösa i svenska dagstidningar (om än under en begränsad tidsperiod), och att min analys och mina resultat talar sitt tydliga språk - de artiklar jag valt att granska genomsyras onekligen av dessa fyra diskurser. Skulle man utöka studien, vilket jag lägger fram som förslag till vidare forskning nedan, skulle man kanske även finna andra diskurser. Detta tar dock på intet sätt bort relevansen från denna studie och de diskurser som jag funnit. Jag anser även, som nämnt ovan, att denna studie belyser det faktum att svensk media genomsyras, skapar och upprätthåller diskurser som ”andrafierar” papperslösa, med de konsekvenser som detta kan få.

7 Konklusion

Jag har lyckats identifiera fyra olika diskurser rörande ”papperslösa” i svensk media. En av dem framställer papperslösa som kriminella, som en moralisk börda för Sverige, några som enbart har kommit hit för att utnyttja den svenska välfärden. En annan framställer papperslösa som offer, som den mest utsatta gruppen i samhället, och menar att ”papperslöshet” inte

främst innebär att man bryter mot lagen utan snarare att det inte finns några lagar som skyddar en. Den tredje diskursen, å sin sida, ser papperslösa som en resurs, då de ofta sköter de jobb som svenska medborgare inte vill ha och därför bidrar till det svenska samhället samt fungerar som svaret på ett verkligt behov, medan den fjärde diskursen rakt motsatt menar att ”papperslösa” är en börda för det svenska samhället.

8 Förslag på fortsatt forskning

Då denna studie endast berört artiklar i två svenska dagstidningar under det senaste halvåret skulle fortsatta studier exempelvis kunna beröra fler tidningar eller artiklar som getts ut under en längre tidsperiod. Artiklarna som getts ut under det senaste halvåret har genomsträvt mycket av den nya överenskommelsen mellan Miljöpartiet och Alliansen, om tidsperioden skulle förlängas kan det tänkas att andra ämnen debatteras, även andra diskurser kan då göra sig gällande. Man skulle även kunna göra jämförande analyser på artiklar rörande detta tema i Sverige och i Europa, för att på så sätt bredda perspektivet till en europeisk nivå.

Referenslista

Litteratur

Ajagán-Lester, Luis, 1999: Text och etnicitet – en diskussion om texter och etnisk förståelse. Sid 121- 134 i: C-A Säfström & L. Östman: *Textanalys. Introduktion till syftesrelaterad kritik*. Lund: Studentlitteratur.

Baghir-Zada, Ramin, 2009: *Illegal aliens and health (care) wants. The Cases of Sweden and the Neatherlands*. Malmö Högskola.

Bauman, Zygmunt, 2000: *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2005: *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Brune, Ylva, 2000: *Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistisk om invandrare och flyktingar*. Delstudie 11/2000. Regeringskansliet UD.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/20/34/7cb1cbcd.pdf> (Hämtad: 2011-04-06)

Brune, Ylva, 2006: Den dagliga dosen . Diskriminering i Nyheterna och Bladet. Sid 89-122 i S-A. Nohrstedt och L. Camauër: *Mediernas vi och dem. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:21.
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf> (Hämtad: 2011-04-06)

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva, 2007: *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB.

Esaisson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena, 2010: *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Foucault, Michel, 1993: *Diskursens ordning*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Foucault, Michel, 2002: *Sexualitetens historia*. Bokförlaget Daidalos AB.

Holm, Kajsa, 2010: *Har alla rätt till vård? En idé- och ideologianalys om papperslösa personers rätt till hälso- och sjukvård*. Linköpings Universitet.

Hunt, Paul, 2007: *Report of the Special Rapporteur on the Right of Everyone to the Enjoyment of the Highest Attainable Standard of Physical and Mental Health*.
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/070322/3fe1ef46c61cb395602ae49d6ea27e58/Right%20to%20Health%20rep%20Swe%20Feb%2007.pdf
(Hämtad: 2011-04-04)

International Organization of Migration: *About Migration*:
<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en> (Hämtad: 2011-04-04)

Maya Perez Aronsson
831003-1466

Justitiedepartementet, 2008: Arbetskraftsinvandring. <http://regeringen.se/sb/d/9685/a/90346>
(Publicerad: 27 mars 2008/Uppdaterad 24 mars 2011/Hämtad: 2011-04-27)

Lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande, m fl.
<http://www.immi.se/lagar/2008344.htm>

Kamali, Masoud, 2005: Ett europeiskt dilemma. Strukturell/institutionell diskriminering. Sid 29-69 i P. los Reyes & M. Kamali: *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Statens offentliga utredningar, SOU 2005:41.
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/04/56/42/11dab91b.pdf> (Hämtad: 2011-04-05)

Kamali, Masoud, 2006: Den segregande integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder. Sid. 7-28 i M. Kamali: *Den segregande integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Statens offentliga utredningar, SOU: 2006:73.
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/06/70/18/1931e3c5.pdf> (Hämtad: 2011-04-05)

Khosravi, Shahram, 2006: Territorialiseringad mänsklighet: irreguljära immigranter och det nakna livet. Sid 283-310 i P. los Reyes: *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:37
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/06/11/15/89e6ccb0.pdf> (Hämtad: 2011-04-05)

Läkare i Världen, 2009: Fakta om Papperslösa. <http://www.lakareivarlden.org/sv/fakta-om-papperslosa-i-sverige> (Hämtad: 2011-04-04)

Läkare utan gränser, 2005: *Gömda i Sverige. Utestängda från hälso- och sjukvård*.
<http://www.lakareutangranser.se/Global/documents/Rapporter/StudieGomdaSverige.pdf>
(Hämtad: 2011-04-04)

Manu Chao, 1998: *Clandestino*. Från albumet: *Clandestino, esperando la ultima ola*.

Mirsch, Helena, 2011: *Regeringen överens med Miljöpartiet om papperslösas rätt till vård*.
<https://www.vardforbundet.se/Vardfokus/Webbnyheter/2011/3/Regeringen-overens-med-Miljopartiet-om-papperslosas-ratt-till-varld/> (Publicerad 2011-03-03/Hämtad 2011-04-27)

Nohrstedt, Stig Arne och Camauër, Leonor, 2006: Introduktion, sid 9-34 i S-A Nohrstedt & L. Camauër: *Mediernas vi och dem. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:21.
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf> (Hämtad: 2011-04-05)

Olsson, Ulf, 1999: Att läsa texter med en Foucault inspirerad blick. Sid: 222-236 i: Säfström, Carl Anders & Östman, Leif: *Textanalys. Introduktion till syftesrelaterad kritik*. Lund: Studentlitteratur.

Maya Perez Aronsson
831003-1466

Sager, Maja, 2011: *Everyday Clandistinity. Experiences on the Margins of Citizenship and Migration Policies*. Lund Universitet.

Sernhede, Ove, 2006: Förortens 'hotfulla' unga män. Andrafieringens geografi och behovet av alternativ till stigmatisering och kriminalisering. Sid. 91-123 i M. Kamali: *Den segregrerade integrationen. Om social sammanhållning och dess hinder*. Statens offentliga utredningar, SOU 2006:73. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/06/70/18/1931e3c5.pdf> (Hämtad: 2011-04-05)

Material

Dagens Nyheter 2010-11-11: *Israel ska kasta ut 400 barn*. Författare: Nathan Shachar. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010111130093309&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2010-12-01: *Man skjuten med elchockpistol avled*. Författare: TT-AFP. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010120130335939&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2010-12-20: *De som fått avslag ska återvända hem*. Författare: Ann Persson <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010122030481668&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2011-01-23: *Slaventreprenad*. Författare: Lisa Bjurwald <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011012330701952&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2011-02-05: *Invandringspolitik: Är du lönsam lille vän?* Författare: Lisa Bjurwald. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011020530797069&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2011-02-13: *Italien ber EU om migranthjälp*. Författare: TT-AFP <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011021330866214&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Dagens Nyheter 2011-03-22: *Vem ska ha rätt till fri sjukvård?* Författare: Ulf Graneborg. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011032231055504&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Maya Perez Aronsson
831003-1466

Dagens Nyheter 2011-04-01: Jobb ny chans för flyktingar. Författare: Ann Persson. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011040131272405&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2010-12-24: Jag kände mitt människovärde växa. Författare: Negra Efendic. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320101224649405&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2011-01-20: Irakier fördes till Bagdad. Författare: Charlotte Delaryd. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320110120659211&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2011-03-04 A: Hur högt blir priset för snällismen? Ledare. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320110304679797&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2011-03-04 B: Regeringen går emot den europeiska trenden. Författare: Göran Eriksson. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320110304679723&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2011-03-05: Invandrar-politiken hänger inte ihop. Författare: Thomas Gür. <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320110305680333&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)

Svenska Dagbladet 2011-03-24: Livet som gömd blir en ond cirkel. Författare: Ulrika Nandra <http://ret-web05.int.retriever.no.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080320110324688525&serviceId=2> (Hämtad: 2011-04-20)